

Intervju med Gunvor Ronnheden

Intervju utförd 29 augusti 2023 i Gunvors hem på Askimsgatan 9 i Änggården.

G: Gunvor Ronnheden

L: Lisa Åkesson

Y: Ylva Berglund

Lisa och Ylva berättar om anledningen till att vi intervjuar Gunvor, att Egnahemsföreningen fyller 100 år 2023 och att vi blivit rekommenderade av styrelsen i Egnahemsföreningen att kontakta henne.

Om att vara göteborgare

G: Jag är göteborgare i tror jag sjätte led.

L: Det hörs inte.

G: Jo. Jag har en utpräglad göteborgska, och jag är mån om den.

Y: Vi har gjort en intervju med två gamla systrar. Fantastiskt. Gittan och Barbro Mathiasson på Oxhagsgatan 18. Gittan har bott i samma hus i 80 år.

L: Det är näst sista huset före Klintens väg. Vi frågade om de visste vem du var men de sa: *"Nej hon är för gammal"*. Den äldsta (av systrarna) är född -36, -37 så de är lite yngre.

G: Bor de i huset efter Dyrings? Det bodde en familj Dyring i huset. Där finns flera syskon kvar som är i min ålder. De bor i Stockholm.

Y: Men du är född i Göteborg?

G: Nej jag är född i Mölndal, tyvärr.

Y: (Skratt)

Barndomens landshövdingehus

G: Mina föräldrar bodde då i Mölndal och jag flyttade till Kungsladugårdsgatan (32) när jag var två år. Året 1932 och då var det huset, ett landshövdingehus nybyggt. På hörnan utav Lugnet och Kungsladugårdsgatan. Det var ett landshövdingehus byggt av en byggmästare Ahlström och innehöll 11 lägenheter och så mjölkaffär.

Y: Vilket datum är du född?

G: 22 dec 1930.

L: 11 lägenheter?

G: Ja det var rätt få, för att vara ett landshövdingehus. Det var ofta 20 lägenheter.

L: Men de husen var inte så stora ändå?

G: Nej, lägenheterna var inte större än 40 kvadrat. Det är välskött och nu tämligen nymålat. Jag blir så glad när de sköter mitt hus. Så fort jag kan, nu kör jag inte bil, men mina barn kör till (ICA)Toppen och handlar och så. Då säger jag: *Kör ner så jag får se huset!*

Y: Hur länge bodde du i det huset?

G: Jag bodde där tills jag var 18 år.

GSMArkiv:230440:1 Intervju för projektet Kungsladugårds Egnahem 100 år

Lärarytildning och arbetsliv

G: 1948 då utbildade jag mig till lärare i Skara, så jag bodde i Skara några år på seminariet där. Och sen har jag varit lärare och lektor på Lärarytögskolan i hela mitt liv. Jag jobbade i 46 år, heltid.

L: På lärarytögskolan, känner du Birgitta?

G: Jag känner de flesta. Vi hade kurser ihop

Y: Men lärarytögskolan?

G: Ja där jobbade jag. Jag var metodiklektor

Y: I 46 år?

G: Nej inte på lärarytögskolan. Jag var ute på skolor först, men i mitt yrkesliv var 46 år (på) heltid. Jag älskade det! Fullständigt älskade det till sista dagen. Och sen har jag skrivit 53 läroböcker.

Y: Oj!

G: Jag kan ju tala om att jag har varit verksam. Jag har skrivit religionskunskap, samhällskunskap och svenska läseböcker. Jag har skrivit 53 läroböcker. Jag kan ju tala om att jag har varit verksam.

L: Oj, oj!

G: Och matematik för små barn. Jag har inte varit ensamförfattare så ofta. Jag är nämligen inte en ensännare. Jag vill gärna jobba ihop med någon.

L: Trevligt.

G: Jag har jobbat ihop med flera människor.

Att minnas

L: Men du bodde alltså -32 till?

G: -50. Det är den tiden, när vi ska prata minnen. 1950 flyttade jag samman med min man, då flyttade jag hemifrån.

L: Och är född 1930 då?

G: Jag kommer naturligtvis inte ihåg när jag flyttade dit när jag var två år. Men jag har ju minnen från, men man kan aldrig säga: *När har du ditt första minne?* För det är nästan omöjligt. Men jag skulle tro att jag har minnen från 1934. Det är jag nästan säker på.

L: Vad minns du?

G: Jag minns att jag älskade människorna i huset. Jag tyckte att det var roligt att komma hem. Jag gick nämligen ofta till mina morförelldrar som bodde i Kålltorpsdalen.

Y: Jag läste den texten du skrev!¹

G: Till min morfar, för han hade ett underbart hus och trädgård där. Med allt man kan tänka sig. Just nu tänker jag på honom. För det fanns allting i trädgården, allting. Flera sorters bär, alla sorters buskar, äpplen, päron och allt möjligt.

¹ Gunvor har en blogg: <https://gunvor-blogger.webnode.se/>

Om vem som bodde i huset

G: Och vi bodde i ett landshövdingehus och den mannen som ägde det huset han var värd och bodde där i huset och det betydde att han höll ordning eftersom han bodde ju själv där och han var väldigt restriktiv med vilka han lät flytta in. Så det var en väldigt egendomligt blandad kompott, vilka som bodde i det huset.

L: Berätta.

G: Där bodde då värden själv högst upp i tredje våningen, med hörnlägenheten med utsikt mot Broströmska. De var barnlösa och var när jag flyttade in, kanske i 60-års åldern. De kollade vilka som flyttade in. Bredvid dom bodde en tulluppsyningsman med sin hustru och inga barn. De ville nämligen inte ha några barn för då skulle det bli tyst och bättre i huset och inte så nedgången och skräpigt. Så jag var enda barnet i detta hus.

L & Y: Oj!

G: Huset bredvid där jag bodde, där bodde 40 barn.

Y: Men!

G: Kan ni tänka er en sådan skillnad! Och bredvid oss så bodde en kamrer med sin dotter. Han var änkeman och hade en dotter på 10 år. Och en mjölkaffär. Under oss bodde en konstnär med sin son i 30–40-årsåldern som behövde pappans hjälp. Han var lite störd. Sen bodde där en sjökapten och två söner som var kamrerer och kontorister, med sin gamla mamma i en lägenhet på 40 kvadrat och så bodde där en strykerska med sin man och hon hade sin strykinrättning i sin lägenhet och det skötte hon nere i källaren och hängde upp på vinden på tredje våningen. Och så flyttade vi då in.

Föräldrarna

G: Mamma och pappa tyckte att det var ett sånt fint läge. Pappa var Majornapojk. Han var stensättare min pappa och min mamma hade en halv utbildning till handarbetslärarinna. Det var på tjugotalet och min morfar hade inte råd att utbilda mer än sina fem pojkar. En flicka på den tiden fick inte utbilda sig färdigt. Det skulle pojkarna göra och då hade han inte råd, så då fick min mamma låta bli det. Det var en väldigt spännande blandning i huset och jag var enda barnet och de tycket ju det var roligt, att det kom en liten tvååring som sprang runt.

L: Nu tappade jag vad sa du att din pappa var?

G: Han var stensättare och det var min farfar, min farfarsfar och min farfarsfarfar. De har stensatt Göteborgs stad långt ner på 1700-talet

Om klass och andra landshövdingehus

L: För många av de andra du nämnde, kamrerer och sånt var lite mer medelklass?

G: Ja och därför var det lite märkligt att de accepterade, att det dels kom en familj med barn och dels att min pappa var stensättare. Ja det var ju ett hedervärt yrke. Det var inte fråga om annat, men jag var liksom omhuldad i huset. De sa att de skulle hyra ut den lägenheten och så fastnade de för mig. Jag var väl söt och glad när jag var två år tror jag. Så de tyckte att det var roligt med ett barn då. Så jag blev liksom favorit hos värdfolket och därför bodde vi där i den egendomliga blandningen av folk. De andra landshövdingehusen var ju något helt annat sorts folk. De var stuveriarbetare blandat med spårvägstjänstemän och det var hamnarbetare, det var SKF arbetare. Det var såna som inte hade något jobb. Det var sådana som drack för mycket. Det var många barn i familjerna. Det var inte ovanligt med fyra, fem eller sex barn i familjerna. Och fattigt i många hem. Men mina föräldrar var

radikala och politiskt intresserade. Min pappa var aktiv socialdemokrat och skulle bygga upp Sverige och var fackligt engagerad. Jag fick ju väldigt fria tyglar under min uppväxt.

L: Så får jag bara fråga så skillnaden mellan det huset du bodde i och de andra. Det var han som ägde det som plockade folk?

G: Som fick bo där.

L: Och de tog han lite folk som var mer medelklass?

G: Han bodde där själv och ville ha lugn och ro. Ofta bodde inte ägarna av huset, i huset. De hade vicevärdar

L&Y: Just det

G: De kallades för vicevärdar. De skulle ta upp hyran och sopa gården och hålla ordning på folk. Se om någon hade ramlat på gården och inte var nykter och så. Men den här värden bodde i huset så det var skillnad på det.

L: Intressant. Får jag bara fråga för jag blir så intresserad av klassaspekten. De som bodde i huset och var medelklass. De tyckte inte att det var ett slags nerköp?

G: Nej.

L: Att bo där då när de andra var liksom mer arbetarklass?

G: Nej det är väldigt intressant om du är intresserad av samhällsfrågor. Inte alls. Jag kan gå igenom vartenda hus i hela Kungsladugårdsgatan uppifrån Ståthållaregatan ner till Mariaplan. Jag vet precis vilket folk som bodde i husen. Det var väldigt blandat. Där var stor tolerans emellan. Det är inte bara som jag slänger ur mig. Utan det var det faktiskt. En del hade det bättre. En del hade det sämre. Men de bodde i samma landshövdingehus. De som hade det bättre, ja de kunde ge ett litet handtag till dom som hade det jäkligt helt enkelt. Det fanns ju inga barnbidrag, bostadsbidrag.

L: 30-tal

Skolans roll

G: Ja 30-tal, det var faktiskt fattigdom. Men det som höll ihop, att man lärde känna andra människor, det var ju skolan.

L: Ja tänk...

G: Alla barn var du än kom ifrån: radhusen på Kungsladugårdsgatan eller villorna där eller du kom från nödbostäderna vid hamnen, så gick du i samma klass.

Y: Det är fantastiskt!

G: Ja det är fullständigt fantastiskt.

Nödbostäderna

G: Jag ser Kungsladugård så här (visar). Om det är Kungsladugård bordet här, så är det här nere vid hamnen och här är högst uppe på Kungsladugårdsgatan 129. Här vid hamnen var då nödbostäderna, några är i rätt tegel och är kvar där. Men det var ännu sämre bostäder närmare hamnen. Det fanns ju Negerbyn och Indianbyn.

L: Negerbyn har jag hört.

G: Och där var ju ren nöd alltså, men det var något sånär bostäder. Men det var ju trångt med många barn. De hade det besvärligt som bodde där.

Solgårdarna, social gräns och gradering

Sen kom ju nästa del. Då är vi uppe på Jaegerdorfsplatsen. Där byggde de ganska snart 1936 tror jag, byggde de sex lamellhus som kallades för Solgårdar. Det var flerfamiljshus, nej flerbarnshus hette det och kallades Solgårdar i gemene mans mun. För de byggdes så att solen skulle komma åt dem. Inte bygga runt och då blev det ju friskare barn. De dog ju i engelska sjukan och mässlingen, dog i difteri och så vidare. Där fanns badrum och de fick tre rum, om de hade fyra barn och kunde få två rum om de hade tre barn och så där. Det var ju en fruktansvärd utveckling, kolossal utveckling och sen kommer vi upp till Jaegerdorfsplatsen då kommer Landshövdingehuset och sen vidare när vi kommer till Ståthållaregatan. Ståthållaregatan var en starkt markerad social gräns.

Y & L: Jaha?

G: Mycket stark. Där var radhus på den sidan och så var det den här stora Broströmska stiftelsen som byggdes på två år. Konstigt nog mellan 1927–28.

Y: Oj!

G: Där bodde ju de som jobbade som lite högre tjänstemän inom båtbranschen. Maskinister, sjökapten, styrmän och så. Det kunde bo någon prästänka där och så. Där var ju sållat vilka som bodde där, så där kunde ingen annan komma in och sen kom ju villorna uppe vid Ica Toppen och då är vi inne på 40-tal. Det var ju alldeles kolossalt. De gick vi och tittade på söndagar, när pappa var ledig. Det var alldeles kolossalt märkligt. Så det fanns en social gradering i Kungsladugård från hamnen och upp till. Jag tror att det sista radhuset där, sen blev det ju Frölundaborg där på ängarna.

Y: Stubbeleden?

G: Stubbeleden ja och jag tror att det sista radhuset på Kungsladugårdsgatan ligger nog på 129. De blev finare och finare och större och större och villorna kom då. Tänk på den stora fina villan som man ser från (ICA)Toppen med en vacker balkong och så nödbostäderna nere i hamnen. Det var Kungsladugård alltihop.

En skola för alla och aktivitetspedagogik via judiska flyktingar

G: Och i min klass när jag började skolan 1937, gick barn från alla dessa ställen. Inte villorna för de var inte byggda, men radhusen och det var som jag brukar säga till mina barn: *Skriv på min gravsten: En skola för alla*

Y&L: (Skratt) eller hur?

G: Jag avskyr det. Jag avskyr det. Där, de hade samma chans! Och nu var det så att Kungsladugård, man hade en sån jäkla tur som barn, för lärarna på Kungsladugård, det var ett 40–50 tal lärare där och de var aktivitetspedagoger. De hade utbildat sig och var intresserade av learning by doing och så vidare, utflykter och skolträdgård

L: Det är en speciell pedagogik, uttalad?

G: Ja det blev det. Ja kan säga. Jag vet hur det startade. Jag har tagit reda på lite grand. Det var flyktingar. Flyktingar kom från Österrike och Tyskland, judiska flyktingar kom ju och gömdes här i källarna i Göteborg och Kungsladugård också. Där var många lärare och pedagoger och psykologer. Lärare som flydde hit för att de hade åkt in på Konzentrationsläger och annat. Det var sådana som hjälpte dom här, bland annat landshövdingens fru. Han hette Jakobsson och hon landshövdingenskan

var aktiv för att hjälpa flyktingar och lärare som kom. De låg i källaren på residenset, faktiskt. Men så blev det särskilt många som blev intresserade på Kungsladugårdsskolan

L: Det var alltså de österrikiska judarna?

G: Ja de hade kurser för dom. Bland annat en som var där, hennes namn... det hakar sig lite på namn. Det kommer snart. Då var det en lärare där som hette Ester Hermansson. Hon fick liksom tag i den här intressanta aktivitetspedagogiken och såg till att det blev kurser. Så väldigt många utav lärarna på Karl Johansskolan framför allt och Kungsladugårdsskolan, Älvsborgsskolan och sedan gick det ju till Sannaskolan, men den var ju inte färdig förrän 1941. De blev tagna av aktivitetspedagogiken av en tillfällighet, eftersom ja det var väl genom känningar som de ville höra de här lärarna från Österrike som talade om vad de hade kommit fram till. Det var ganska långt utvecklat i Tyskland med den sortens pedagogik. Så därför var det många i Kungsladugårdsskolan som var intresserade

Y&L: Helt otroligt. Vilken kunskap du har!

G: Ja jo, jag kommer ihåg väldigt mycket. Nästan lite sjukligt ibland. Jag har ett gott minne och jag är intresserad av väldigt mycket och så men jag tycker skolan nu. Det är nästan så ibland att jag tänker: *jag orkar inte höra en sak till*. Jag orkar inte höra om dessa friskolor. Jag orkar inte höra om detta att sätta höga betyg för att gynna några som redan är gynnade

Y: Det är fruktansvärt

Kungsladugårdsskolans lärare

L: Vi pratar inte om det. Vi pratar om Kungsladugårdsskolan i stället.

G: Ja och det har jag ju skrivit rätt mycket om i bloggen. Och då har jag plockat fram dem som jag vill hylla. De lärarna som jag tänker: *Herregud vilken gärning de gjorde*. De gick ut långa vägar med ungarna för att de skulle se det dom pratade om. De tog sig tid för att resa till Fjällbo och gå upp på berget, högsta berget i Göteborgs omgivning. Tog en hel dag från 7 på morgonen till 10 på kvällen.

L: Oj, oj!

G: Vem skulle tänka sig att göra en sån sak idag?

L: Och för fattiga ungar?

G: Ja precis. De kunde ju inte följa med, för de hade ju inte pengar till spårvagn. De orkade inte för de var kläna. Det fanns ju hälsoklasser. De var så kläna att de inte orkade vara i en vanlig klass en hel dag. Utan där fick de ju frukost när de kom. Det fanns två hälsoklasser i Kungsladugårdsskolan. Jag tror att den första startade redan 1932 och då fick de lunch och så fick de mat innan de skulle gå hem. Det fanns ju bamba, men det var ju tre rätter som serverades och där stod folk i kö. Då hade lärarna på tavlan. Jag kan se det framför mig när jag vill. De barnen som var allra svagast och tröttast. Det var ju barnsjukdomar, de allra vanligaste, som tog livet av dem då. Då så fick de som var svagast äta i skolan, men det var en liten matsal och det fanns inte pengar. Det här var innan Sverige hade blivit rikt och då så var det barnfamiljer när de kom till skolan på morgonen: *Fröken kan jag få äta? Kan jag få äta i Bamba?* Då skrev hon upp namnen på tavlan som hade bett om det. Så kanske det blev någon ledig plats där: *Ja du står först här Lars! Då får du gå och äta*. Innan det var för alla barn. Nu, när de går in och tittar för att se om det duger för dem att äta och gå ut sen.

Fria tyglar och föräldrarnas betydelse

L: Men hur var det. Hur relaterade barnen till varandra givet de här stor skillnaderna?

G: Ja det var ju så här, att föräldrarna betydde väldigt mycket. De flesta föräldrar, papporna gick till sina jobb i bästa fall. En del orkade ju inte och lungsot den gick ju. TBC gick ju och då orkade ju inte papporna arbeta i hamnen och var de nu jobbade. Och då var mammorna hemma och de hade så mycket att göra, så de kunde inte kolla var barnen gick och var de var. Jag hade fruktansvärt stor räjong som jag fick röra mig i när jag var liten. Säg att jag var 8–9 år, 9 år så att jag slutade lågstadiet, småskolan som det hette. Jag rörde mig, jag tog upp en karta härom sistes och ritade in det, ända uppe från Sandarna ner mot hamnen, till Birgittas kapell och de nödbostäderna där. På andra sidan så var det en gräns på Slottsskogsgatan. Man gick inte upp på Gråberget. Det hörde mer till Majorna. Där hade jag inga kompisar. Sen var det hela Kungsladugård, som jag beskrev förut, ända upp mot radhusen längst upp. Så tog Svaleboskogen och kyrkogården emot där. Men det var en stor räjong som jag rörde mig. Godhemsgatan till exempel ända fram till Såggatan och Ekedalsgatan ända fram till Majvallen och jag bodde då där. Det var aldrig någon som sa att jag var för långt bort. Jag hade skolkamrater eftersom vi var från samma klass och bodde på så olika ställen, så gick vi till varandra på eftermiddagen. Så man fick ju uppleva så många hem.

Huvudlöss och vägglöss

G: Det fanns egentligen en sak som mamma inte var glad för. Mina föräldrar var alltså moderna och radikala på det sättet. De räknade inte ut några människor. Min pappa han lärde mig en bra sak: *Du ska tala med en gatsopare på samma sätt som en landshövding*. Men mamma var ju förtvivlad om jag kom hem och hade löss.

L: Jag tänkte att det var just det du skulle säga

G: Man kunde inte skydda sig för det. Men den kom ju till skolan också. Det var alltid några barn som satt med gasbinda om huvudet och sabadillättika: *Gå till syster och få sabadillättika*. Usch det luktade hemskt, men det var så vanligt. Men det hade med social tillhörighet att göra och renlighet. En mamma som hade fem sex barn säg, ett rum och kök och ingen dusch och inget badrum. Hur fanken ska de kunna hålla ungarna rena i huvudet? De går inte, hemskt hur de kliade sig och mamma hade finkam och tvättade och tvättade mig med Riaschampo. Så det var den stora frågan: *Du vet när du var hemma där hos Kaijser på Silverkällegatan då hade du löss när du kom hem*.

L: Det var det som inte var bra? (Skratt)

G: Ja för det smög ju sig. Sen fanns ju det som de kallade för pankor. Det var ju vägglöss.

L&Y Just det

G: Då kom dom och rökte huset. Det var ju lite dramatiskt. Då fick alla flytta ut och fick ligga där de kunde i två nätter. De rökte för att det var fullt i möbler och i sängar och det var aldrig i vårt hus. Vi var fria från det. Mamma var lycklig för det. Men det såg man då, för då var det varningsskyltar. Det skulle rökas rent. Det var i nästan alla hus. Det var inte något konstigt. Så man pekade inte ut det, utan man skulle skydda sig.

Matminnen och vännerna Britta och Asta

Y: När du sprang runt i det här gigantiska området. Har du minnen av saker du gjorde och speciella platser?

G: Ja massor. Massor. Familjerna minns jag. Jag var intresserad av vad de hade där hemma, vad de åt och det var olika vad de åt. En del barn tog bara, de lagade inte så mycket mat. Men en del mammor lagade så mycket god mat. En del mammor bakade. Många var ju från landet. De var ju inflyttade innan industrin kom. Mammorna och papporna var ofta från Västergötland eller Bohuslän eller Halland. Det hörde man på deras dialekt och de kunde saker och var hemma och hälsa på hos

släktingar på landet. Under kriget kom de tillbaka med lite varor från landet. Så det var en försäkring att de kunde få lite grand hos sina släktingar. Vi hade inte kvar några släktingar på landet. Men jo, jag var intresserad av hur de hade det och jag hade till exempel så olika kamrater, så det nästan inte kan vara mer olika.

Y: Berätta

G: Mina närmaste vänner Britta Gerts på Stilla Gatan. Hon hade bara en lillebror och en jätteordentlig familj. Pappan hade någon snickeriverksamhet och mamman var en riktig bullmamma och hon hade eget rum med orgel som vi kunde sitta och spela på och hon hade fina kläder Britta, och långa flätor. Det var en miljö och då var man i ett hem som var så. Så kunde jag komma till min andra bästa vän, Asta. Hon hade sex syskon. Pappan var en nykter karl men mamman var utsliten, fullständigt. Hon var så snäll och där fick man hjälpa till. Hon hade ett sätt den mamman som gjorde att vi tyckte att det var roligt att hjälpa henne. Det var alltid någon liten bebis som låg där. Den siste hette Rolf Nicolaus och den kunde vi få hjälpa att sköta. Då på den tiden hade de navelbindor och bindor och så och om hon frågade mig, om jag vill stanna och äta, då blev jag överlycklig. Jag var ju enda barnet. Mina föräldrar hade ju tänkt att jag skulle vara det. De hade tankar om att inte ha många barn, för de ska ju utbildas, barnen de fick. Så jag fick en syster när jag var 10 år. Men det var många barn hos Asta och när hon hade frågat: Vill du äta? Jag fick det för mamma. Jag behövde bara springa hem och säga att Aastas mamma hade frågat. Och då fick man vara med och laga det! Det har jag skrivit om i bloggen.

Y: Är det den med köttbullarna?

G: (Skrattar) ja

Y: Det lät så gott!

G: Så goda köttbullar har du aldrig ätit, ser

L: Var bodde dom?

G: De bodde precis, gårdarna var ju inte öppna utan staket emellan. (visar) Så om detta är ett kvarter, så bodde vi i detta kvarter och nästa gård var det kvarteret och hela området var sex kvarter, sex gårdar, ett kvarter var sex gårdar.

L: I Lugnet?

G: Just det. Å här bodde det då inga barn, men i det huset, hur många var de i det huset? Ja de var nog 25 barn i alla fall. Där borta var det massor. Det var nog 40 barn. Jag kan räkna ut det eftersom jag vet var de bodde, men i alla fall där (tankepaus). Vad var det ni frågade?

Y: Var de bodde?

L: Asta var hon bodde?

G: Ja de bodde på 42–45 kvadrat.

Att bli bjuden till bordet

L: Men om jag får fråga. Om de var en rätt så fattig familj med sju barn, men det var aldrig något om att bjuda en till på mat?

G: Nej, nej det var det inte. Det var inte vanligt. Aastas mamma var ovanlig. Hon var ovanlig. Ja det fanns flera, men var och en var nog. De hade inte mer än åt sig själva.

L: Precis det var det jag undrade över

G: De hade inte (mycket) men du vet hon kunde fråga. Tre hekto köttfärs var det hon köpte och mald två gånger, så det var lätt att få ner potatisen och ris ibland, faktiskt och lök och vad det nu var, så det drygade ut. Det blir till att göra köttbullar, middag till dem, barnen och så pappa, mamma och så jag blev bjuden

L: På tre hekto

Y: Det är inte dåligt

G: Med mycket potatis och mycket sås

L: Just det

G: Då gjorde hon detta goda. Det var fantastiskt. Men det var flera ställen man fick äta tillsammans med kamrater och på andra ställen absolut inte. Man fick sitta i hallen på en stol och vänta

L: Just det

G: Då var man inte bjuden till bordet. Det var tråkigt när man hörde hur de åt där. Så fick man vänta eller gå ner på gården och vänta, men man kan ju också förstå det, för de hade ju inte mer än att det räckte till familjen

L: Det förstår man

Lönen på lördagen

G: Mammorna jobbade ju inte. Det var bara pappans lön och många kom hem och hade gjort bort lite av lönen på lördagen

L: Just det

G: De jobbade ju på lördag också och framåt halv fyra, halv fem så, då visste man ju vilka som kom lullande och hade gjort bort

L: Ja usch

G: Och de som hade en pappa som kom hem med hela lönen

L: Det här med alkoholen var så avgörande alltså?

G: Absolut

L: För familjens vällevnad

Nykterhetsrörelsens betydelse

G: Och så nykterhetsrörelsen som hade stor betydelse. Just för att de fick hem lönen. Och jag var med också där, i barnens nykterhetsrörelse. Men mamma och pappa var inte med, men jag fick gå med och då gick vi genom Slottsskogen på lördag klockan tre och då var det nere vid Järntorget.

Y: Jaha jag trodde det var på Vita bandet?

G: Genom Slottsskogen, in i Slottsskogen, förbi pingvinerna, förbi stora dammen och ut på Linnégatan och så fram där och så hem igen. Men det var roligt, vi hade lekar. För flera av mina kamrater hade föräldrar som var engagerade nykterister. Det var en betydelsefull rörelse.

L: Verkligen.

Lek på skolgården

L: Jag måste bara fråga om en helt annan sak medan jag minns det för de här systrarna sa att de inte fick leka på skolgården när det var rast, att lärarna patrullerade och såg till att man inte lekte

G: Det kommer jag inte ihåg. Men de hade rastvakt. För de skulle se att det inte hände någonting. Men leka fick man. Man fick rita hagar

L: Så det fick man göra?

G: Och rep, hoppa rep och så sådana där danslekar. Kanske kunde vi ett tiotal danslekar, "*Vi komma ifrån Riaborg*". Jag tror att jag har tecknat ner ett tiotal sådana. Jo det fick man göra. Gick de på Kungsladugårdsskolan? Då gick de nog hos Alma Berg, som sa att de inte fick leka på skolgården

Y: Ja jag tänkte att det kunde vara något sånt. De är några år yngre än dig.

G: Det var sådana lärarinnor som man var vettskrämd att man skulle få börja hos.

Y: Okej?

G: Ja de hette Sofia Kämpe och Alma Berg.

L: Så de var farliga?

Duktiga pedagoger och stränga

G: Och jag kom till Elsa Blomkvist som var en ängel. Men mamma ville att jag skulle gå hos Alma Berg, för hon hade rykte om sig att vara en kolossalt duktig pedagog. Hon hade gett ut räkneläror och sånt. Så då fick man gå tidigt och skulle skriva in sig. Jag tror det var i april månad när man skulle börja på hösten. - Då får vi gå tidigt, sa mamma för jag tycker att du ska ha Alma Berg. Hon var också lärare på Söndagsskolan och jag tyckte inte om henne.

L: I Broströmska?

G: Ja i Broströmska. Jag gillade inte henne. Hon var sträng Alma Berg och så där. Men jag gick dit för man fick ju en liten söt bok att sätta in klistermärken på Jesus.

L&Y: Skratt

Före skolstart

G: Det var roligt. Men i alla fall så kom vi och gick fram till överläraren. Rektorn kallades överläraren. Han hette John Ahlin och var en berömd arkeolog.

Y: Se där!

G: Han har fått en gata här borta i Frölunda. Han var överlärare på Kungsladugårdsskolan. Då kom mamma och jag fram till honom och då sa han: *har ni några önskemål?* Först frågade han mig då. Vad jag hette, var jag bodde och hur gammal jag var och hur många ben tuppen hade. Det var så fånigt så jag tänkte vad är detta?

Y: (Skratt)

G: Men så sa mamma jag tänkte Alma Berg. Och då sa han så här: *Jag beklagar*. Klockan var då, vi skulle vara där halv åtta. Vi var väl framme hos honom vid åtta tiden och då svarade han mamma så här: *Jag beklagar men Alma Berg är alltid full redan klockan sju*.

Y: (Skratt) okej

G: Det var så många som skulle ha fröken Alma Berg. Försäkrade om att det var ordning och reda och så fick jag en som hette Elsa Blomqvist, som bodde här i området och det var fantastiskt helt enkelt. Jag flög på vingar till henne varje morgon

L: Så härligt!

Y: Tänk ändå vad en god pedagog gör.

G: Jag kan tänka mig att det var olika lärare som sa till barn att ni inte skall leka.

Y: Precis.

G: De ville att de skulle skynda sig upp och ville att de inte skulle ramla och slå sig för då skulle de få sätta på plåster. Allt sånt där. Ordning och reda. Det är lättast så. Det skulle jag tro.

L: Men då gick ni på Kungsladugårdsskolan var det sex eller sju år?

G: Sju år. Först var det sex, men jag tror att det redan var på trettioalet man skulle gå sjuan också. Men man kunde få slippa om man behövdes hemma, har jag för mig. Det var en övergångsperiod om man behövde jobba och om man hade det svårt hemma. Men jag är osäker hur det var med den saken. Men sju år, sen jag började skolan, men då var det fyran. När man hade gått ut fyran. Då gick en del barn i väg till läroverk eller flickskolor.

Kafferast

Om skolträdgården

G: Går allt in? Jag slutar inte att prata.

Y: Du förstår inte hur bra det är.

G: Ibland så pratar man för mycket. Det här är min man. (visar en snidad träfågel). Han älskade rödhakar. Han är alltid med på bordet.

Y: Så fint!

G: Jag har en hemlig dröm att utbilda mig till kallskänka och jag älskar krasse. En viktig sak med skolan var den underbara skolträdgård vi hade.

Y&L: Åh!

G: Ja en sån skolträdgård! Ni kan inte ana. Den låg mellan skolan och skolängen och hushålls (nuvarande studentbostäder). Där var en stor skoläng, obebyggd och mellan Kungsladugårdsskolan och skolängen, var obebyggd och det enda man gjorde där var att ha en stor påskeld under påsken. En väldig påskeld och däremellan låg skolträdgården. Det fanns i Göteborgs stad. Jag tror att det fanns 15 skolträdgårdar på de största skolorna. Alla de är bilparkeringar nu för lärarnas bilar.

L: Det är inte klokt

G: Allt växte där: potatis, morötter, dill, persilja. De vanligaste grönsakerna och blommor. Solrosor och det var för att man skulle gå ut och hämta det, lära sig om det och rita det och läsa om det och gå ut och titta på det och lukta på det. Det var aktivitetspedagogik. Den förestods utav en lärare som var intresserad och han kallades. Han hade ett namn och extra lön för att sköta detta. Han var typ, han hade ett jättelångt namn

L: Var det namn eller titel?

G: Nej titel. Det kommer: Typväxtintendent².

L: Va har jag aldrig hört!

G: Så kallades han och han bodde i Kungsladugård, den magistern. Det var inte magister Hässje (osäker stavning) han bodde på Snäckvägen, nej han bodde borta på Oxhagsgatan, tror jag, han som hade den uppgiften. Typväxtintendent var han och där kunde man få gå och få tid, fröken tog tid hos honom och då tog han emot oss och berättade om vilka som blommade nu och visade att man kunde göra så på Lejongapet, så det blir som ett gap. (G visar)

Y: (Skratt).

G: Såna saker alltså.

L: Men fick ni lära er konkret: Så här odlar man potatis?

G: Ja och så fick vi med oss några. Så tog fröken den och rev ett par potatisar och se hur det blev potatismjöl.

L: Ja så det var väldigt, vad var det du kallade det, aktivitetsbaserad pedagogik.

G: Det var fantastiskt.

Läroverk och flickskola

L: Men får jag bara backa. När ni gick ut sexan eller sjuan så var det att vissa av dina kamrater...

G: På läroverket.

L: Började de jobba då?

G: Det var så här när man gått ut fyran. De barnen som kom från föräldrar med utbildning och hade råd, de gick till flickskola, flickorna. Eller pojkarna till läroverk. Och de från Kungsladugård, det var ju Majornas flickskola och pojkarna till Majornas läroverk. Vad det heter nu vet jag inte. Det ligger på Karl Johans platsen. Vid Karl Johanskolan, Karl Johansfältet där. Majornas läroverk hette det nog. Dit gick de när de var pojkar. Då var de placerade. Då gick flickorna där i åtta år och kom ut med en flickskoleexamen. Det var en fantastisk kursplan de hade.

L: Gick du där?

G: Nej. Jag fick inte gå där för pappa och mamma. För det var inte blandat. Det var bara flickor. Jag skulle gå där det var både pojkar och flickor. På läroverket var det bara pojkar. Så jag fick vänta till sexan. Då gick nästa grupp som tappades av, så att säga ifrån skolan. Det man kunde gå till då var Praktiska Mellanskolan som låg vid Heden, vid Mässan. En mycket huslig utbildning med mat om man skulle bli åt det hållet. Sen kunde man gå på Kommunala Mellanskolan den var förberedande till gymnasium. Där gick jag i fyra år, då lämnade man efter sexan. Sen var de kvar som inte hade tappats av i fyran eller sexan. Dom gick ut sjuan och då fick man slå ihop klasser för de hade tappats av i klasserna då. Dom skulle gå sjuan och sen var de inte skolpliktiga längre. Då skulle de ut och arbeta.

Om kontakt och förlorad kontakt med kompisar

L: Men när det här skedde fortsatte du att umgås med de som började jobba efter sjunde klass och så där? Eller blev det en splittring?

² Gunvor ändrar sedan beteckningen av Magister Grimwald till: Typväxtföreståndare. Se under rubrik om Bloggtext om Svalebo s 16

G: Det blev så småningom en splittring. Vi höll ihop för att vi bodde nära varandra. Jag hade många kamrater som gick på flickskola. Sen hur ska jag säga, när man hade slutat på Kommunala Mellanskolan, där tappade man bort

L: Ja när man började gymnasiet

G: Ja när man började gymnasiet tappade man bort. Då var det så riktat. De som ännu hängde i och skulle fortsätta på gymnasiet. Ja de skulle utbilda sig till lärare, jurister, läkare och så vidare. Då tappade man väldigt ofta, men inte med alla. Jag hade kvar en vid Frölunda borg till exempel. Gunvor Bengtsson som jag hade fortfarande. Hon finns inte nu. De är borta nästan alla nu. Men, vad ska jag säga, jag tror att pojkarna höll ihop lite mer. Jag kan inte säga att detta är sant men jag känner det att pojkarna kanske hängde ihop mer, spelade fotboll och hade (tankepaus) men flickorna som kom på flickskola. De blev lite fina i kanten. Ja det är konstigt uttryckt, men sen har jag läst igenom flickskolans kursplan de här åtta åren för att jag var intresserad. Det är en fantastisk kursplan de har. Språk, mycket språk. De läste konsthistoria och även hemkunskap. De skulle vara fina fruar till män i staten helt enkelt. De skulle utbilda sig och kunna sköta ett fint hem, vara värdinna och kunna tala lite språk. Det var en alldeles utmärkt utbildning för det. Alla blev ju inte det naturligtvis. Sen kunde de gå över till gymnasiet också efter sin åttonde klass och sen kunde de gå till universitetet, eller högskola fanns det ju några här i stan. Det är väldigt intressant.

L: Mycket.

Lärarseminariet i Skara

G: Jag gick direkt från Realskola till seminarium. Jag var 19 år när jag var färdig lärare.

L: Gick du på seminariet?

G: Nej jag gick i Skara.

L: Nej det sa du för vi har undervisning i det gamla seminariet.

G: Ja i det stora fina huset. Där har de gjort så fint i trädgården.

L: Ja den är invigd nu.

G: Ja jag skulle gå men hade ingen som kunde gå med mig men hade gärna velat sett det. Men hade ingen hemma här så.

L: Den finns kvar, den är fin

G: Ja min man gick där på seminariet. Han blev rektor här i stan sen. Han var på en skola hela sitt liv. Hela sitt rektorsliv. Ja han var inte rektor hela tiden, men han var på Götabergsskolan. Vi tyckte om våra jobb båda två.

Y: Götabergsskolan?

G: Ja den låg vid Aschbergsgatan. Mitt i centrala stan..

Y: Men vi började med det här om platser. Där finns det mer att borra i.

G: Vad då?

Platser för lek

Y: Platserna i stan eller platserna i Kungsladugård som var betydelsefulla för dig. Du har redan börjat prata om hur du var hos olika kamrater och så har du varit i slottsskogen och...

L: När ni lekte ute, vart var ni då?

G: Slottsskogen var väldigt viktig. Eftersom vi bodde på den kanten, gick vi in i den bakvägen till slottsskogen, så vi var ju snabbt inne i skogen där och jag hade kamrater där. Stadsträdgårdsmästare Axelssons barn lekte jag med. De bodde där pelikanerna är.

L: Pingvinerna?

G: Ja pingvinerna. Där på andra sidan gatan ligger deras fina hus. Där var jag mycket. Den ena flickan var jämnårig med mig och gick i skolan. Där var man på vintern framför allt i backarna och åkte skidor och stora dammen det var ju en jätteviktig sak med skridskor och plaskdammen. Den dammen som är nedanför Kungsladugårdsskolan. Den var ju jätteviktig på vintern.

L: Åkte man skridskor där på vintern?

G: Ja det har jag skrivit en blogg om. Jag tog fram den.

[Om de 140 bloggtexterna](#)

G: Jag har skrivit 140 bloggar tror jag.

Y: Oj vad mycket! Det var inte dåligt!

K: Om Kungsladugård? Käre värld där har vi lite att läsa.

G: Har ni hittat några?

Y: Vi har hittat, då var det nog inte lika många som låg ute kanske?

G: Nej, ligger det några blåa böcker? (pekar på hylla).

L: Jag ska titta. Har du skrivit ut dom?

G: Nej jag ska berätta hur konstigt jag jobbar (letar efter anteckningar), Jag är en digital idiot. Jag kan paddan och lite grand, men jag har inte lärt mig. Jag gick inte på det tåget och jag ångrar det fruktansvärt. Utan jag skriver för hand och så tar min dotter och skriver ut det och skickar det till min son som bor på Visingsö och så lägger han ut det på bloggen.

Y: Så det är familjearbete?

G: Ja och då tycker hon det är så bra. Anna heter hon, som bor här och har varit rektor. Ja pensionär blev hon nu för ett år sedan. Hon har varit rektor på Påvelund i 20 år. *"Vad bra för då får ju jag läsa vad du har skrivit"*. Så då skriver hon ut det. Och sen får Jonas läsa det som bor på Visingsö. Då har de fått delta på det sättet. Jag handskriver alltså. Jag börjar här och så skriver jag så här tills det är färdigt.

L: Tänk, utan att sudda!

G: Ja jag skriver väl till ibland. Men jag ska bara se, (tittar i sina anteckningar). Jag tyckte att jag hade varit så duktig att jag gjort upp ett register, men det kan jag väl aldrig tänka mig. Jag är nämligen inte någon ordningsam människa. Men här är dom, i detta häfte och då står det så här, då börjar det med *Morfars trädgård* men så hoppade jag av det och så tänkte jag, att jag tar Kungsladugård och nu säger barnen så här. De vill att jag ska skriva om Visingsö som är en viktig plats för mig och de vill att jag ska skriva om allt möjligt, men jag är inte klar med Kungsladugård!

Y: (Skratt)

L: Sa du 140 bloggar?

G: Ja jag har skrivit. Jag ska se hur många jag har här. Här är (räknar) 40, så säg att det är 100 i dom två (häftena) och så har jag ett häfte på Visingsö.

L: 100 om Kungsladugård typ?

G: Ja det är mer än 100. Det är säkert 40 jag har på Visingsö också. Och det är tex Röda Sten, plaskdammen, gårdsmusikanter, dörrknackare och tiggare. Det är väldigt intressant. Det är det som många reagerat mest på, när de har läst den. *"Kan du verkligen ha upplevt det? Kan det ha hänt i din tid?"* säger dom. Och det var precis så och Nattmansskogen och Sjöbergen. Det är ju fruktansvärt intressanta ställen i Kungsladugård.

Dagterapi i Nattmansskogen

L: Vad sa du?

G: Nattmansskogen. Det är det samma som bödeln.

Y: Ja men precis!

L: Var är det?

G: Det ligger vid Sandarna. Det var ett ställe där de tog död på folk och det hette Nattmansskogen. Nattmannen var ju bödeln. Där gick man ju och där var mycket intressant att se.

L: Vet du var Nattmansskogen är?

Y: Nej men jag har hört talas om Nattmansskogen

G: Ja var ska vi förklara det. Där bron kommer ifrån Hisingen och ger sitt fäste vid Kungssten, där det går in, ner i Kungssten, där utåt havet, där mellan bron och utåt havet ligger bergsformationer. Där hade dom den platsen där de högg huvudet av folk. Det hörde ju till Älvsborgsfästning. Så det var strid mellan Sverige - Danmark där.

L: Är det bakom Sjöbergen?

G: Ja bakom Sjöbergen. Att jag var intresserad av det, när jag var liten för pappa och jag gick dit, uppför där. Där hade dom dagverksamhet, kan man säga för lungsiktiga. Lungsjuka. Lungsotssjuka sa man ju då. Dom var på sjukhus, men de fick inte plats mer än när de var akut sjuka, sen när de skulle rehabiliteras så fanns det ett dagsjukhus, paviljonger. För de skulle ligga ute och få sol och ljus och så kom dom med mat till dom, närande mat. Det var det enda sättet trodde man att få dom friska - att göda dom. De skulle bli feta till och med. Då hade pappa många arbetskamrater som låg där och då gick vi dit, på söndag gick vi dit för att pappa skulle hälsa på. Jag var lite rädd först kom jag ihåg. Jag var ganska liten. Men pappa gick dit. Vi hade någon tidning med oss eller någon chokladbit eller någonting. Jag fick ju inte gå nära, utan de låg ju i sina sängar där (pekar). Pappa gick och pratade med dem. Men han tog med mig och jag har tänkt sedan, att det var ju ingen vidare utflykt för ett litet barn, men sen har jag tänkt att det inte var så dumt för att han bearbetade det på hemvägen: *"Hoppas att han blir frisk och kan komma tillbaka"*. Så man fick se hur det var. Nu när jag tänker på det.

Y: Du var ju med pappa.

G: Ja åh! Ja just det. Åh! kan inte komma ihåg hur många som låg där. Bedömer jag det till i tankarna så, om där låg en 20–30 människor och sen skulle de gå hem, där de bodde och så fick de denna dagterapi i Nattmansskogen.

Stenåldersboplatsen i Sandarna

G: Stenåldersboplatsen på Sandarna var ju jätteintressant

L: Men den visste ni om redan då?

G: Ja där hade vi ju lektioner, herregud alltså! Vår rektor var ju arkeolog och han tog dit oss när vi läste om stenåldern i klass tre. Och då fick vi komma dit och hålla i flintaspetsar och hålla i keramikurnor och ja, de var väl inte hela, men det var ju så fantastiskt!

L: Var det flintspetsar som bara låg där?

G: Ja de hade grävt upp dom och så visade han då. Vi fick komma tillbaka efter någon månad kanske, då hade de hittat något annat. Lärarna var ju engagerade. Det var inte alla. Jag vet att det fanns gamla lärarinnor. De orkade ju inte gå i långa kjolar och knäppkängor. De kunde inte gå ända till Sandarna. Men min fröken kunde gå, trots hon var låghalt så gick hon med oss

L: Så ni var i Sandarna

G: Ja det var ju enastående!

Svaleboskogen och Klintens trappor

G: Och så var vi i Svaleboskogen.

L: Berätta det vill vi höra.

G: Om Svaleboskogen.

L: Vad gjorde ni där, vad lekte ni?

G: Det var ju den största skogen jag visste med undantag för Slottsskogen. Jag ska bara titta här. (Läser): *"Våran vackra gård. Den var väldigt fin"* och jag har skrivit om varenda affär på Kungsladugårdsgatan.

Y: Herregud, för jag gick igenom det jag hittade på nätet, men det måste ju finnas betydligt fler?

G: Ja massor finns det där och här skriver jag om: Klintens trappor.

L: Det ligger en blogg om Klintens trappor!

G: Ja, ja.

L: Vi har inte läst dina bloggar ordentligt

Y: Jag har läst nu på morgonen det som låg ute, men inte ordentligt.

L: Tror du att allt det här finns ute?

Y: Vi får väl se.

G: Jag ska bara se. (Läser från sina anteckningar). *"Vilket fantastiskt byggnadsverk! Byggt 1922"*

L: Just det!

G: (Läser):

"Beläget mellan Svalebogatan och Fågelfångaregatan. Trappan byggdes av stora väldeliga granitblock från Bohuslän. Skickliga stenhuggare har skapat detta vackra konstverk. Vem är arkitekten? Jag vet inte! Trappan byggdes före bebyggelsen i Kungsladugård. Vackra villor byggdes senare runt. Jag och mina kamrater använde trappan till teaterkuliss." Sen berättar jag vad vi gjorde i trappan.

L: Jaha! Nämen vad roligt. Det måste jag läsa.

G: *"Det kunde nog aldrig arkitekten tänkt sig. Vi gick upp och ner för trappan och hittade på olika rollspel. Det var Gerd och Gunnel, Britta, Berit och jag som improviserade olika roller i trappan. Vi var ofta prinsessor eller fina damer, men också älvor och dansöser. Vi rörde oss upp och ner i trappan. Vi sprang och smög, gick stillsamt och gravallvarligt. Min mormor hade Hemmets Veckotidning som berättade om Kungahuset så jag kunde bidra med roller som prinsessan Astrid och prinsessan Märta av Sverige och kungarollen fick någon ta, fast vi bara var flickor i teatersällskapet. Högst uppe i trappan fanns ett stort hus. Det var ett barnhem, sa man. Någon sa att barnen inte hade någon mamma eller pappa som bodde där och funderade mycket på detta och tyckte det var hemskt. Ingen mamma eller pappa. Det fördystrade något skimret över Klintens trappor, men jag minns mest de roliga stunderna där. Vad kreativa vi var! Det är bara jag kvar av alla skådespelarna."*

L: Är du säker på att det var ett barnhem där uppe eller?

G: Jag kan inte säga det. Jag kan inte svära på det.

L: Det har jag aldrig hört.

G: Men säg att...

L: Men ändå trodde ni det och det är ju tillräckligt intressant.

Y: Det här är ju barnens upplevelse av det.

G: Och vi hade så roligt och så låg det sådana där.

L: Det är lite hotande, där för ett litet barn. Det är ju väldigt stort och imponerande

G: Ja men vad byggdes det till då?

L: Jag har aldrig hört något annat än att det har varit lägenheter där, men jag har inte grävt i detta

G: Nej, nej jag har inte heller gjort det. Utan jag skrev det, som vi upplevde det där.

[Bloggtext om Svaleboskogen](#)

Y: Men var ni uppe i Svaleboskogen?

G: Ja det var vi. (bläddrar) Jag ska bara se här. Nämen nu ska jag säga vad han var Grimvald. Han var: *Typväxtodlingsföreståndare.*

Y: Typväxtodlingsföreståndare?

G: Det var han magister Grimwald. Vilken fin titel. (bläddrar) Och här kommer alla affärerna 34: *"Kortvaruaffär, mjölkaffär, charkuteriaffär, tobaksaffär, järnaffär, kemikalieaffär, blomsteraffär, kläder, Vegamagasinet, speceriaffär, kaffeaffär, fiskaffär, bokhandel, uraffär, hattaffär, bosättningsaffär, apotek, skoaffär, damkläder, Västgötaekiperier, Mariakonditoriet, ram och tavelaffär, konsum och väskaffär."* Det var alla affärer.

Y: Men den här Västgötamode den låg ju kvar.

GSMArkiv:230440:1 Intervju för projektet Kungsladugårds Egnahem 100 år

L: Den brukade jag handla till min mamma.

G: (läser) *"Här var Svaleboskogen. Vilket vackert namn", har jag skrivit. "Fanns det svalor där? Ja jag såg aldrig några. Svaleboskogen låg på västra berget mellan begravningsplatsen och Kungsladugård. Det var den största skog jag visste med undantag av Slottsskogen. Men Svalebo var vildare och mörkare. Här var blandad skog: gran, tall och lövträd. Det fanns blåbär och lingon på hösten. Ett stort flyttblock från istiden lockade oss att klättra upp. Vågade man hoppa ner verkligen? Högt minns jag det. På våren var det blommor att plocka: vitsippor i mängder så vackert. Det växte också i kanten av skogen mot Kungsladugårdsskolan många olika örter. Där växte Gökärt och Hundviol och Skogsstjärna och olika fibblor. Vi gjorde ofta en stor fin bukett och gick till fröken. Det rann en bäck uppifrån skogen ner över skolängen. Den försvann sedan i en kulvert vid Birger Jarlsgatan och när bäcken var frusen på vintrarna då var det roligt att kana på den och knäcka isen. Det var ett sånt härligt ljud. Den varma årstiden hade friförsamlingarna i närheten musik och andakt i Svaleboskogen. De förde med sig en portabel orgel. Andlig musik ljöd över nejden. Jag tyckte det var vackert. Det var: Härlig är jorden, och andra vackra sånger och de ljud från Svaleboskogen. Högt upp i skogen vid Högsbohöjd fanns det några duvslag. Enkelt ihopsnickrade små hus som sköttes av ett par män. De såg så ensamma ut och pratade inte mycket med oss. Deras stora intresse var duvorna som flög ut och in i sina bon och det var inte mycket jag fick veta om duvorna för beteendet från de duvgubbarna. De sa inte så mycket*

G: Jag ser inte vad det står: *"Jag skulle vilja veta mer om duvornas liv. Var det verkligen sant att de flög långt, långt bort och alltid hittade hem till sitt duvslag? Det var vackert när de flög iväg över skogen och helt oförklarligt när de landade efter sin färd. Var hade de varit? Men fantasin fick hjälpa mig. De tysta farbröderna berättade ingenting."*

Y: (Skrattar) så underbart!

G: Det är vad jag har skrivit om Svaleboskogen.

Svalebo och Blodnäva

Y: Så du var uppe och lekte i Svaleboskogen?

G: Ja. Vi tyckte att det var spännande där.

L: Systrarna berättade att de var rädda för Svaleboskogen.

G: Ja men de kanske var hariga?

L: Ja det kanske var så, men nej jag är inte säker på det. Men det gick rykten om att det fanns en farlig växt som hette Blodnäva.

G: Men den är inte farlig

L: Nej, men barnen trodde att den var farlig.

Y: Barnen trodde att det var blodiga händer: nävar, trodde de att det var.

L: Så de vågade inte leka där.

G: Nä, nä.

Y: Och då var det någon form av bostadsområde i Sandarna som hette Blodnäva.

G: Ja.

Om bråk och osämja

Y: Det du pratar om är att du har tillgång till alla de här stadsdelarna. Men fanns det också missämja mellan Sandarna och Kungsladugård. Att du upplevde att det fanns bråk?

G: Nej den gränsen gick, det kunde vara bråk borta på Såggatan mellan Karl Johansskolan och Kungsladugård. Där kunde gå en gräns. Sen var det bråk med de här förfärliga nödbostäderna Negerbyn och Indianbyn. Mellan de två och mellan närboende, där kunde det bli.

Pedagogen Stina Palmborg

G: Jag skickade efter på nätet de här. (letar efter böcker) Hon hette Stina Palmborg. Hon var lärare för Hjälpsskolan nere i Haga på 20-, ja vi kan säga i början av 1900-talet och hon har skrivit denna boken som heter, nå det var inte den. Den heter: *Tjugo år senare*, med de här barn (tankepaus). Två böcker har hon skrivit och hon heter Stina Palmborg och jag hörde talas om henne när jag gick på Seminariet och så var jag ledig en vecka och så, men så sammanföll det inte med ledighet här i stan, utan jag visste att Stina Palmborg hade en klass i Haga och så tänkte jag: *Jag är ledig nästa vecka. Då ska jag gå dit och se om jag kan vara en vecka hos henne och praktisera*. Så jag bara gick dit. Jag hade hört talas om henne. Hon var en enastående pedagog alltså och nu har jag förstått när jag har fördjupat mig i henne, sista året har jag gjort det. att hon var en enormt utbildad människa. Hon hade examina från Amerika och Tyskland och så hade hon en liten hjälpklass nere i Haga. De absolut svagaste barnen, särskola.

L: Tänk så fint!

G: Hon bodde i Hovås och kom från en fin familj. Så gick jag dit och knackade på dörren och frågade om jag fick vara där och det var stora famnen. Jag fick bara komma. Då var jag där i fyra dagar tror jag. Jag har alltid varit så engagerad och velat veta mer om henne. Men det har inte blivit av. Jag visste vad jag visste. Att hon har skrivit: Det finns inga elaka barn, tex. Men så sa jag till min dotter, nu när hon är pensionär: *Kan du hjälpa mig och leta rätt på om det finns några böcker av Stina Palmborg på nätet?* Och då fanns det! Då hittade hon två, som jag nu har läst. Och enastående lärargärning. Fullständigt enastående! Med dessa barn som ingen ville. Hon kunde få dem så långt, med tålamod och kärlek och omsorg och hon var aktivitetspedagog ut i fingerspetsarna alltså.

Maria Montessori

L: Nu måste jag bara ha en liten parentes, Kände du Elisabet Lindkvist?

G: Min man hade rätt mycket kontakt med henne för de kunde få lokaler, eftersom han var mitt i stan.

L: Hon kände ju alla. Hon var också helt besjälad av pedagogik. En fantastisk människa. Jag har så mycket att tacka henne för.

G: Vi gick en kurs tillsammans, som hör och häpnad, hölls av Maria Montessori.

Y: Oj!

L: Du och Maria gick en kurs som hölls av Maria Montessori?

G: På Röhsska museet 1950 i april.

L: Ja för hon var född 31, så ni är jämnåriga.

G: Jag minns Elisabet väl. Jag tyckte jättebra om henne.

L: Hon var fantastisk.

GSMArkiv:230440:1 Intervju för projektet Kungsladugårds Egnahem 100 år

G: Ja så konstigt att du känner henne.

L: Jag bodde där i två år. Flyttade från landet och bodde hos henne. Det var fint.

G: Var bodde hon?

L: De bodde i Lerum.

G: Ja jag har träffat Montessori och då var hon där, för då hade Samskolan en utställning på Röhsska. En strålande vår var det. Hela rummet som man ställde ut Montessorimaterial i, hade de ställt ut blommande Forsythia. Så jag minns att det var så vackert. Elisabet hade gjort fint där.

L: Ja det var en parentes. Jag har suttit här så länge och tänkt att ni måste känna varandra. Samma andas barn.

G: Men säger man så här att man har träffat Maria Montessori. Då är det nästan lite otäckt för då vill dom ta på en.

Y&L: (Skratt)

G: Så en får låta bli att säga det ibland. Sen gick jag en kurs för hennes son, en sommar i Marstrand i 14 dagar. Men det var en knepig gast.

L: För Maria Montessoris son?

G: Ja. Han skördade väl mest pengar, efter material (som) mamman hade sått.

L: Men tänk att du och Elisabet!

G: Ja det är märkligt. Mycket märkligt.

L: Vi får fortsätta.

Herman Lindholm

G: Sen ska jag nämna en person i Kungsladugård som försvinner när man talar om Kungsladugård. Det var han som grundade Liseberg,

L: Herman Lindholm

G: Ja Herman Lindholm ja. Han kommer bort på något sätt. Honom kände jag mycket väl. Han var snäll och socialdemokrat och pappa kände honom väl och han såg ju till att Liseberg blev en fin plats och han bodde där i radhuset.

L: Ja men vi har med honom. Vi två (Y&L) gjorde nämligen en väldigt enkel karta över Egnahemsområdet. Baserat på de här två systrarnas berättelse om vad det fanns för affärer, kändisar och så där. Så satte vi upp små lappar och visade så här: Kring 1950 så fanns det här i området.

Hirsemans konfektyr

G: Fick ni med den lilla chokladfabriken?

L: Nej var låg den?

G: På Oxhagsgatan

Y: Du menar Hirsemans konfektyr?

G. Hirsemans konfektyr.

L: Den är med.

G: Det var ju en rolig sak att den fanns. Så exklusivt och sen så fanns det då en mycket musikalisk familj som hette Dyring. De blev ju musiker alla barnen där. Han kom till Stockholm sedan, Engelbrektskyrkans organist. Det var så mycket musik. De var frireligiösa. Så det var ett hus som det hördes musik i alltid. De bodde också på Oxhagsgatan

L: De har vi inte med.

Y: Det låter ändå som att namnet har nämnts. De kanske inte var i samma ålder som Gittan och Barbro?

G: Nej.

Kungsladugårdskyrkans arkitekt

G: Det är en god vän till mig som har ritat kyrkan, Anders Berglund.

L: Jaha

G: Han är död nu också.

Att bli gammal

G: Men det som är värst av allt med att bli gammal, det är att man har fullt upp att inte bli undersysselsatt.

L: Ja.

Y: Är det så?

G: Ja så är det. Jag försöker hålla igång. Jag har lunch för kamrater en gång i veckan och så många kaffekalas och så, men så har jag varit med att engagera mig och bildat den här gruppen som heter BarnboksBildens vänner.

Y: Ja.

G: Men den är på så svåra ställen att jag har svårt att ta mig dit med min rullator. Vi var alltid på konstmuseet och så åt vi supé efteråt med Aveny nedanför. Vi satt i entrén och åt men nu är de inne på en gård på gamla slöjdföreningen som jag säger och det är jättekrångligt att komma dit med bil och den kommer på fel ställen när de ska hämta hem mig och. Jag åker ju färdtjänst såna saker gör att det tar emot.

L: Jag förstår.

G: Och sen är jag med, invald i en pedagogisk förening som biskopen sitter ordförande i. Men hon gör ingenting. Hon har avsomnat. Jag tror jag ska ringa och fråga om hon har avgått, men det brukar vara intressanta föredrag som handlar om pedagogik.

Lilienberg och Place de l'Etoile i Paris

G: Han har ju ritat Kungsladugård och det som jag tycker är roligast av allt med Lilienberg. Han blev ju stadsarkitekt i Stockholm sen. Flyttade härifrån. Men jag tror att hans fru var släkt med Corbusier

Y: Jaha?

L: Det kan hända.

G: Hans hustru. För de tre husen borta i Änggården. De riktigt funkishusen, de ritade den kvinnan. Han ritade Bagaregården, Änggården och Kungsladugård och så gjorde han Mariaplan efter Place de l'Étoile i Paris.

L: Är det sant?

G: Ja. Här är Mariaplan (visar på bordet) så går det ut gator så här.

L: Jag vet.

G: Stjärna.

L: Har du hört detta? (Skrattar)

Y: Nej.

G: Det är då Slottsskogsgatan, men det är samma gata som fortsätter där. Och så är det Kungsladugårdsgatan, sen Mariagatan och så är det en liten gata upp, Wärnsköldsgatan. Den ligger som en stjärna där. När jag var liten så var det en vacker plats. Nu går ju spårvagnarna kors och tvärs. Då var det planteringar och bänkar så satt man och vilade där, men det är ju en plats som är sig nästan precis lika lik i stan som när jag var liten. Apoteket, skoaffären.

Y: De ligger kvar på samma plats?

G: Ja och bokhandeln och blomsteraffären och fotoaffären. De ligger kvar

L: Fanns det en bokhandel alltså?

G: Philborgs bokhandel hette det då

Att vara ung, lekaftnar och SSU

Y: Det läste jag en text utav dig om. Men jag tänkte det här har vi inte kommit in på. Du har ju också varit ung i Kungsladugård och systrarna pratade om Slingan, där spårvagnen vände. Där fanns en Pressbyrå där man kunde köpa två lösa Bill. Är det något du har ägnat dig åt?

G: Jag var politiskt engagerad när jag var ung i SSU, så jag var inte så mycket och köpte två lösa Bill.

L: Jag tror att de stod där och tittade på pojkar.

G: Jaja det gjorde jag på andra håll.

L: Det gjorde du i SSU istället då?

G: Ja och i skolan och så, men däremot så var det ju innan den åldern. När jag var 12–13, då var det något som hette lekaftnar. Danslekar. Det var i gymnastiklokaler ofta. I Kungsladugårdsskolan kunde man vara och på Majornas läroverks gymnastiksal och då det var ingen som spela utan vi både sjöng och dansade själva. Jag kan inte fatta detta. Det kunde väl ha kommit någon och spelat? (Skrattar)

Y: Vem höll i detta?

G: Det var några duktiga ungdomar. Jag tror att scouterna hade med det att göra också. Men jag var inte med i nykterhetsrörelsen, för där var många av mina kamrater som gick dit på helgerna och så var det dom här danskvällarna och så hade vi då SSU. Men då var jag lite äldre 15-16.

L: Var det i Kungsladugård?

G: Ja i Kungsladugård på SSU det hette SDUK på den tiden: Socialdemokratisk ungdomsklubb och de höll till nere vid spårvagnsstallarna på Älvsborgsgatan i ett hus där.

Jobb på Göteborgs skolförvaltning

G: Där var ju många av mina kamrater som blev politiker sen. Riksdagsmän och kommunalråd och det hade ju jag nytta av sen när jag jobbade på skolförvaltningen i 6 år, Göteborgs skolförvaltning. Det var en tjänst som de tillsatte för att de märkte på Läraryhögskolan att de kandidaterna som blev färdiga lärare, de kom ju ut till ytterområdena. De kom till Gårdsten och Länsmansgården och de fick en realitetschock med en gång. De skulle gå hem och hade ont i magen och huvudvärk och kräktes på vägen till skolan och fick stora klasser i dåliga lokaler och kom direkt från Läraryhögskolan. Det var ett rent helsicke och det har inte blivit bättre och då fick jag en tjänst. Jag vet inget namn på den, men jag hade den i sex år och jag var fri på Skolförvaltningen att lägga upp mitt eget arbete. Så jag åkte ut varje dag till sådana som ville ha hjälp. Så de sex åren tillbringade jag i ytterområdena och stannade i ett par dagar hos den läraren. Jag kunde stanna i en vecka ibland. Ibland räckte det med ett samtal och så. Det var ju förfärligt bra och sen gick jag tillbaka till Läraryhögskolan och jag hade ju bara var så lycklig när jag kom tillbaka för det gav mitt jobb på Läraryhögskolan så mycket mer, att jag kunde hjälpa. Mitt jobb fick en helt annan ankläng alltså. Då hade jag varit ute i sex år och suttit där. Men det är den perioden som jag kanske minns att jag var trött. Då var ju mina barn ungdomar, men ändå. Jag hade tre barn. Min äldsta flicka hon är död för hon dog i MS när hon var 50 år.

L: Usch då!

G: Ja hon var läkare och hade startat sin fina praktik och hade tre pojkar som vi fick hjälpa att ta hand om, som nu är vuxna.

Om maken Egon och bokutgivning

G: Och vi, min man och jag hade det väldigt bra!

L: Härligt

Y: Och nu sitter han där och tittar.

G: Där sitter han (pekar på träfågel på bordet). Jag kallade honom alltid för Rödhake. När han var ute i trädgården här, så hade han alltid en rödhake efter sig. Han var speleman, ledare för Göteborgs spelmannsförbund också. Så han var väldigt duktig. Jag gav ut den här. Jag ska visa, gav ut den här boken. Åh jag är lat som inte reser mig. Jag får skryta lite grand va?

Y: Det får du.

G: Det är viktigt att jag får det. Jag gav ut den här boken förra året.

L: Ja titta!

G: Här är min man och vi har tillbringat all vår lediga tid på Visingsö. Jag har varit där i 73 somrar. Åh där har han skrivit: (Läser): *Boken innehåller visor till Visingsöbor*. Så han har tittat på öborna. Det är 800 personer på Visingsö och så var det nog någon som var försiktig och lilla fröken Eva. Vi kände henne och då fick hon en liten fin vals, men så kanske det var en riktig som styrde hela ön, för som en skottspole och han fick naturligtvis en snoa.

Y&L (Skratt)

G: Så han har gjort musiken efter deras rörelseschema.

L: Roligt.

G: Det är ganska originellt alltså. Han dog för 12 år sedan, Egon. Men jag tänkte jag skall ge ut den!

L: Får jag se?

G: Och det blev inte förrän, ja det är väl två år sedan och öborna är ju jätteförtjusta i den. De är jättegla i den boken. Det var kul och så förra året gav jag ut en bok om Visingsö också. Den handlar om Visingsömat. Vad äter man på Visingsö? Det var roligt också. Nu håller jag ändå på med en bok som handlar om tre kvinnor på ön med ovanligt öde.

Bokutgivning

Y: Så du har skrivit böcker också?

G: Ja ja läroböcker har jag skrivit massor. Detta är sådant som jag skriver vid sidan av. Men de flesta böcker har jag gjort, som religionskunskap tillsammans med Bertil Hansson. Han var kyrkominister och bodde här i Änggården. Bertil var folktoppartist.

L: Ja det var det jag skulle säga.

G: Vi har skrivit sex böcker i religionskunskap för låg- och mellanstadiet.

Y: Jag tänker det här materialet du har om Kungsladugård borde du ju samla ihop till någonting roligt.

G: Barnen ber mig det också. Men nu har jag inte. Jag vet inte hur jag ska säga. Nu har jag det där (i anteckningsböckerna) och de kan läsa det om de vill och så är det på bloggen. Jag har ett förlag som heter Hortensia. Så jag kan ge ut på eget förlag. Men det är mycket! Man ska ha folk som kan redigera och jag ska ha bilder. Jag vet vad mycket jobb det är med sånt. Så jag tror att jag gett upp det.

Föräldrarnas flytt till Järnbrott

L: Ja men vi får se vad vi gör. Vad säger du Ylva?

Y: Nu har vi suttit här i två timmar. Det måste vara rätt utmattande för dig.

G: Jag blir sällan utmattad.

Y: Vad bra. Det känns som om vi har fått en del och kanske inte motsvarande som hos de andra. Inte hur du har rört dig i området, om din trivsel i stadsdelen, vad du tycker är bra och dåligt och relationen till andra stadsdelar. Sånt mer områdesrelaterat har vi inte så mycket av. Däremot har vi att du vuxit upp i det där (landshövdinge)huset. Hur länge bodde dina föräldrar kvar?

G: De bodde kvar. Tyvärr flyttade dom. Vi var trångbodda i alla år, men när jag flyttade hemifrån köpte dom hus i Järnbrott.

Y: Järnbrott?

G: Det förlåter jag dom aldrig (skratt)

Y: För att?

G: De flyttade! Min syster som var 10 år då och flyttade ut till en liten villa i Järnbrott, med fem rum och kök och vi hade bott trångt i alla år.

Barndomshemmet

L: Hur många rum hade ni i er lägenhet?

G: 1 rum och kök.

L: Var det toalett på gården eller svalen?

G: Vi hade toalett inne. Vi hade gasspis och fint ordnat i köket med skafferier och ett bra kök med diskbänk och så och så var det toalett med bara kallt vatten.

L: Hur sov ni då när ni bara hade ett rum?

G: Mamma och pappa låg i köket. Jag och min syster låg i rummet.

L: När ni hade gäster?

G: Ja då fick, man kunde ju inte säga att: *Nu får ni gå! För vi ska gå och lägga oss.* Det fick samordnas.

L: Hur många kvadrat var det på?

G: Jag har för mig att det var 42 kvadrat.

L: Så det var en rätt så stor etta.

G: Ja men jag minns inte att det var obehagligt. Jag minns inte att det var svårt och trångt. Jag minns inte att jag inte trivdes. Nu har jag blivit ställd för första gången i mitt liv att jag är ensam. Jag var aldrig ensam i Kungsladugård hemma.

Om ensamhet

G: Egon och jag träffades när jag var bara 18 år och då var jag aldrig ensam i familjen med våra tre barn och jag har aldrig haft eget rum. Nu är jag ensam. Men då har min dotter bott här. Men nu när hon blir pensionär och han snart är pensionär har de skaffat sig ett litet sommarhus på Tjörn. Så de är borta på helger och borta på sommaren. Så jag är ensam i detta huset rätt mycket och det har varit en väldigt stor sak för mig. Men nu har jag vant mig den här sommaren och det finns ju ingen återvändo.

L: Det är som det är.

G: Jag kan ju inte säga att de inte ska skaffa sommarstuga, för att jag är rädd. Det går ju inte och jag vill inte flytta till äldreomsorg. Jag vill vara här så länge jag kan röra mig. Men det är klart att det är en väldigt ovanlig situation att jag aldrig har varit ensam. Och när jag bodde i Skara så hade jag hyrt rum för att bo där då, men då var det så dyrt så jag träffade en kamrat och då sa hon så här: *Kan vi inte dela rum du och jag? För jag har också lite pengar.* Ja då gjorde vi det i två år. Hon lever ännu, så vi har kontakt ofta. Så där hade jag tänkt att jag skulle ha eget rum i Skara i två år. Nej då delade jag eftersom det var ekonomiskt. Så, så är det med detta.

L: Jag förstår.

Om skrivande

G: Jag har inte haft det där flödet på ett tag och skriva. Det är mycket kvar som jag skulle vilja skriva om Kungsladugård faktiskt.

Y: Vad är det?

G: Då är jag mer på att skriva om personer.

Y: Ja!

L: Gör det!

G: Den människan hur klarade hon det egentligen? Vad gjorde hon? Men jag vet inte hur det blir med det.

L: Men det låter fantastiskt roligt med människoöden och att du har ett sådant minne.

L&Y: Det är helt otroligt.

G: Jag det är konstigt med det.

Y: Det finns ju också om man inte orkar skriva, att man kan prata in i en sån här (visar mobil).

G: Men jag gillar inte det.

Y: Nej jag förstår det. Du skriver verkligen bra.

G: Jag tycker inte om. Antingen ska jag prata med en publik. Det gillar jag, eller så ska jag skriva. Men jag har aldrig blivit vän med den där (pekar på mobil).

Huset i Änggården

Y: När var det du flyttade in hit?

G: Jag flyttade in hit 1972.

L: Så det är 50 år.

G: Då bodde vi på Näset. Då var jag på Åkeredskolan. Det var en liten lantskola. Det var bara bönder och stenhuggare på den tiden. En jättefantastisk tid och där föddes våra barn. Då hade vi en liten villa där ute och så blev den för trång och så flyttade vi hit -72 och jag älskade huset från första gången jag satte foten innanför.